

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ СВИЩОВ

РЕЦЕНЗИЯ

- От: *Проф. д-р Маргарита Йорданова Богданова*
Научна специалност „Планиране“
Стопанска академия „Димитър А. Ценов“, Свищов
- Относно: *Защита на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство (Публична администрация)“*
- Тема: **РОЛЯ НА ЛИДЕРСКИТЕ СТИЛОВЕ ЗА УСПЕХА НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ**
- Автор: **АРИАНА ДЖЕМАЙЛИ СЕЛИМАЙ**

I. Общо представяне на дисертационния труд:

Настоящата рецензия е изготвена на основание Заповед № 551/17.07.2020 г. за утвърждаване на състава на научното жури по откритата процедура по публична защита на дисертационен труд на тема „Роля на лидерските стилове за успеха на организациите“, разработен от Ариана Джемайли Селимай, за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ в професионално направление 3.7. Администрация и управление, по научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство (Публична администрация)“.

Рецензията е в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България - ЗРАСРБ, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав в Стопанска академия „Д. А. Ценов“, Свищов.

Представеният за рецензиране дисертационен труд е в обем от 168 страници, от които 152 основен текст. В структурно отношение включва въведение, изложение в три глави, заключение, списък на използваната литература – 134 източника, 1 приложение. В основния текст са включени 11 фигури и 64 таблици.

Обект на изследването е лидерството като фактор за успех на организациите. Предмет на проучване са стиловете на лидерство и начинът, по който влияят върху успеха на организацията.

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ СВИЦОВ

Основната цел в дисертационния труд е формулирана кратко и недвусмислено от автора, а именно: да се проучи ролята на лидерските стилове за успеха на организациите. В подкрепа на така формулираната цел за дефинирани 6 изследователски задачи, които съответстват на логиката на дисертационния труд и кореспондират с отделните структурно обособени части.

На базата на обявения обект, формулирания предмет, целта и структурираните задачи на дисертационната разработка, е конкретизирана изследователската теза, а именно: *успехът на организациите зависи от различните стилове на лидерство, които в условията на засилена конкуренция се превръщат в съществен фактор за нейния напредък*. В подкрепа на основната хипотеза са дефинирани и 5 спомагателни хипотези, доказани със средствата на статистическия анализ.

Така представена, изследователската теза е адекватно формулирана. Тя загатва за нерешен проблем, свързан с конкурентоспособността на бизнес организациите и в същото време лансира потенциалното решение на този проблем – лидерство, адекватно на бизнес средата вън и вътре в организацията.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд.

Дисертационният труд на Ариана Селимай е насочен към една област, към която има нестихващ интерес – лидерството, разгледано от няколко различни гледни точки: като център на процесите в групите, като съвкупност от атрибути на личността, като поведение, като отношения и не на последно място – като условие за трансформация. При това осветяването на лидерството от толкова различни позиции е направено с оглед подобряване на конкурентоспособността на организациите.

Без никакво съмнение, темата е изключително актуална, особено за регион като Косово, който по официални данни е от групата „икономика в преход“ (transitional economy). Както коректно отбелязва докторантът, животът в условията на динамични промени налага необходимостта от управление на идеите и таланта, а това може да се постигне единствено със способни лидери. Лидерите са тези, които създават визия и съумяват да насочват енергията си към постигането на тази визия, а това е перманентна необходимост за всяко общество.

Първа глава е посветена на **УПРАВЛЕНИЕТО НА СЪВРЕМЕННИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ**, като е разгледана еволюцията на понятието управление, различните научни теории и концепции за управлението. Специално внимание е отделено на изискванията към успешния и модерен мениджър и на връзката с ефективността и ефикасността, като измерители на успеха на организацията.

Във втора глава е направен **АНАЛИТИЧЕН ПРЕГЛЕД НА ЛИДЕРСТВОТО ПРИ УПРАВЛЕНИЕ НА СЪВРЕМЕННИТЕ БИЗНЕС ОРГАНИЗАЦИИ**. Подробно са изяснени целите и характеристиките на лидерството, разгледани през призмата на съвременните теории и ролята на лидерството в бизнес организациите. Анализирани са и връзките между лидерство и култура, като условие за подобряване на

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ СВИЦОВ

организационните възможности и не на последно място – въпроса за мотивацията, базирана на това доколко задълбочено (пълно, истинско) е разбирането за организационната култура.

В трета глава е направено ПРОУЧВАНЕ НА ВЛИЯНИЕТО НА ЛИДЕРСКИТЕ СТИЛОВЕ ВЪРХУ МОТИВАЦИЯТА НА СЛУЖИТЕЛИТЕ И УСПЕХА НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ. Направено е задълбочено емпирично изследване съгласно дефинираните изследователски намерения в началото на труда. Представен е въпросник на емпиричното изследване и са описани извършените анализи и тестваните хипотези.

Намирам, че дисертационният труд е балансиран от гледна точка на големината на структурно обособените части. Направени са обобщения и изводи, с което авторът показва уменията си да дефинира и изведе най-важните резултати и да обоснове приноса им към поставените цели и задачи. Това показва способността на докторанта не само за задълбочен анализ, но и за синтез, и като цяло за прилагане на холистичен подход, което не е чак толкова срещана практика при анализа на проблеми с комплексен характер.

Проучването съдържа необходимата количествена и качествена информация, която е анализирана с подходящи научни методи – дескриптивни статистически методи, факторен и корелационен анализ и т.н. На тази база са разработени съответните анализи, направени са изводите от тях и са дефинирани автори предложения за преодоляване на установените противоречия. Емпиричните данни са обработени статистически коректно, като са спазени съответните изисквания.

Ариана Селимай е навлязла в технологията на използваните подходи и методи за анализ, успешно се справя с нелеката задача да комбинира няколко метода, за да реализира планираните задачи на проучването. Така тя доказва наличие на компетенции за дефиниране на научно-изследователски проблем, разработване и верификация на хипотези, оценяване на резултатите от изследването, очертаване на нерешени или недостатъчно решени в практиката проблеми и на бъдещи стъпки за тяхното преодоляване.

Дисертационният труд е написан на разбираем език с коректно ползване на специализираната научна терминология по проблематиката. Не се забелязва наличие на значителни отклонения от тезите в изложението, повторения на виждания и пасажии, както и наличие на логически противоречия и съразмерност на частите.

Считам, че са спазени и правилата на научната етика при цитирането на литературните източници.

Авторефератът отразява точно и пълно труда. Той е разработен съгласно изискванията, съдържа всички необходими реквизити и представя в широка форма основните проблеми. Същият способства за придобиване на пълна представа за научната стойност и практическата приложимост на постигнатите научни и научноприложни резултати, в контекста на доказаната от автора изследователска теза.

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ СВИЩОВ

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд.

Научните и научно-приложни приноси са адекватно формулирани. Приемам ги изцяло във вида, в който са формулирани, а именно:

1. На база на обстоен анализ на съвременни научни публикации, посветени на науката за управлението на организациите, е изследвана връзката между мениджмънта и лидерството, както и актуалните тенденции в тяхното развитие като теория и практика, като е поставен акцент върху възможността организациите да подобряват и разширяват дейността си чрез техния неосезаем ресурс, а именно способностите на техните мениджъри и лидери.
2. Чрез проведено анкетно проучване сред 130 респондента от малки, средни и големи организации, определени на случаен принцип, е изследвано влиянието на различните стилове на лидерство и е изяснена тяхната роля за мотивация на персонала и постигане успех на самите организации.
3. Чрез използване на статистически методи за проверка на хипотези и корелационен анализ на данните, получени от емпирично изследване, е доказано, че успехът на организациите зависи от различните лидерски стилове и че лидерство в условията на засилена конкуренция се налага като съществен фактор за оцеляване и напредък;
4. Предложен е подход за изследване ролята на лидерските стилове за успеха на организациите, който може да се прилага и при други подобни изследвания.
5. Направени са конкретни препоръки към мениджърите за превръщането им в успешни лидери, с оглед осигуряване на по-големи шансове за успех на техните организации.

Предлаганият текст съдържа развитие на съществуващи идеи, които са значими за практиката на управление в бизнес организациите.

Докторантът е публикувал 9 статии в специализирани списания и 8 научни доклада в научни конференции. От тях 4 конференции (три от тях извън Косово) са пряко по темата на дисертационния труд. Това е доказателство, че тезите на автора са достигнали до широката научна общност.

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд.

Нямам конкретни критични бележки и препоръки към дисертационния труд. Към автора имам следния въпрос:

Сред най-съществените изводи на дисертационния труд е, че няколко стила на лидерство - демократичен, стилът на лидерство на Лайсес-Фаер, трансформационният стил и харизматичният стил имат положително влияние върху успеха на организациите.

Организациите, които имат такъв лидер, са с известно предимство пред останалите. *Какво обаче трябва да направят организации, които нямат такъв лидер? Какви са техните възможности?*

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ СВИЩОВ

Стандартните ми препоръки към докторанти на етап защита са да продължат да работят със същия ентузиазъм и като постдокторанти, като участват в екипи по различни научноизследователски проекти, вкл. със своите научни ръководители.

V. Обобщено заключение и становище.

Дисертационният труд се отличава с актуалност, самостоятелност, теоретична задълбоченост, методическа издържаност и практическа насоченост. С него авторът се представя като сериозен и компетентен изследовател на теорията и практиката на управление в нейното бихейвиористично направление. Самостоятелно е достигнал до изводи и обобщения, които допълват и обогатяват съществуващото знание и приложението на съществуващата теория при анализ на конкретни управленски проблеми. Тези достойнства напълно покриват изискванията на нормативната рамка в страната – ЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав в Стопанска академия „Д. А. Ценов“, Свищов.

С пълна убеденост поставям категорична положителна оценка на дисертационния труд и предлагам на научното жури да присъди на Ариана Джемайли Селимай образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.7. Администрация и управление, научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство (Публична администрация)“.

Дата: 24.08.2020 г.

Рецензент:

(проф. д-р М. Богданова)